

Ярослав Блоха

*кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії,
заступник декана історичного факультету Полтавського
національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)*

Ігор Іваницький

*кандидат медичних наук, доцент кафедри
сімейної медицини та терапії Вищого державного
навчального закладу України
«Українська медична стоматологічна академія»
(м. Полтава)*

АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ

На думку колишнього президента Міжнародної асоціації типології особистості Отто Крегера: «Сучасна філософська та педагогічна думка зосереджена на формуванні особистості як ціннісного джерела розвитку демократичного суспільства третього тисячоліття – рівноправного суб'єкта; гармонійно розвиненої індивідуальності, здатної до співтворчості й духовної взаємодії у вирішенні проблем сучасності на основі конструктивного діалогу; конкурентноспроможного фахівця, готового до інтерактивного спілкування, адаптації в нових соціально-економічних умовах, здатного до виходу в європейський і світовий простір» [5, с. 13].

Як стверджує О.Б. Наливайко, у на сучасному етапі розвитку вітчизняної науки актуалізується потреба в системному соціально-філософському, культурологічному та психолого-педагогічному дослідженні феномену професійної культури, визначення її місця й ролі в процесі підготовки майбутніх сімейних лікарів у медичних університетах [7, с.4].

Уперше в Україні питання про сутність культури поставив Г. Сковорода у другій половині XVII ст. Центом філософських пошуків мислителя була проблема людини, її природа й призначення, її сенс життя та щастя. Підґрунтя моральних основ людини він вбачав у її «серці», яке він розумів як центр духовності людини, основою її індивідуальної життєдіяльності та принцип її соціального існування [6, с. 58]. Саме тому він говорив: «Знайдіть у собі Людину... коли дух людини веселий, думки спокійні, серце мирне, то все світле, щасливе. Це є філософія» [9, с. 12].

На основі філософії Г. Сковороди в Україні виникла традиція, названа «філософією серця», «кордоцентризмом», котра продовжила тему цілісності людини, цілісності її духовного буття. Саме ця тема стала домінуючою у творчості Т. Шевченка, який основою філософствування людини вбачає звернення до її серця як центру духовності й уособлення усієї України [8, с.124]. Подібної позиції дотримувався і наш відомий земляк – мислитель, письменник, правозахисник і громадський діяч, найбільш показовим підсумком якого було створення «Ліги захисту дітей» у м. Полтаві. Її завдання є актуальними і зараз: порятунок дітей від голоду, сприяння їх фізичному, розумовому і моральному вихованню [10], що є одним із першочергових завдань

сімейного лікаря в умовах медичної реформи. Отже, поняття культури тісно пов'язане з сутністю людини, її діяльністю. Незважаючи на різноаспектність визначення культури з філософської точки зору (духовність, матеріальність, універсальність, індивідуальність, соціальність), можна виокремити її інтегративну особливість як виявлення сутності людини в ставленні її до навколишнього світу.

Категорія «професійна культура» характеризує соціально-професійні якості фахівця з урахуванням специфіки його професійної діяльності, ступінь оволодіння ним досягнень науково-технічного та соціального прогресу. Професійна культура – це міра, якість діяльності людини в певній, строго обмеженій галузі її професії, в тому виді діяльності, де вона почуває себе досить комфортно, впевнено, вільно й розкуто. Так, С. Ісаєнко, досліджуючи проблеми формування професійної культури, робить висновок, що «професійна культура – це цілісне особистісне утворення, сутність якого полягає у діалектичному взаємозв'язку усіх елементів культури індивіда, яке динамічно та нелінійно розвивається, специфічно виявляючи себе у сфері професійної діяльності та спілкування» [3, с. 28].

У структурі професійної культури вчені виокремлюють три компоненти:

1) аксіологічний – представлений сукупністю цінностей, які входять у цілісний процес освітньої й фахової діяльності;

2) технологічний – об'єднує способи та прийоми фахової діяльності – способи задоволення потреб у спілкуванні й передачі досвіду;

3) особистісно-творчий – розкриває механізми оволодіння культурою та її втілення в творчому акті фахової діяльності [4, с. 22–23].

Для майбутнього лікаря комунікація є важливою частиною професійної діяльності, від її якості та професійної культури залежать фахові досягнення медика, фізичне та моральне здоров'я пацієнтів.

Як зауважує В.М. Ждан та інші, відповіддю медичних ЗВО на медичну реформу стала не стільки теоретична підготовка, а й повне опанування практичними навичками саме на етапі навчання, а не в процесі трудової діяльності. Це є переконливим поясненням наявності заочної частини навчання на базах стажування. Основною метою роботи лікарів-інтернів на базах стажування є засвоєння професійних практичних навичок і вмінь, вивчення основних особливостей організації роботи лікаря загальної практики-сімейного лікаря та підготовки лікаря до самостійної роботи в амбулаторії (відділенні) сімейної медицини. Виконання навчальної програми на базі стажування досягається шляхом їх практичної лікарської діяльності під керівництвом безпосереднього керівника інтернів в амбулаторії (відділенні) сімейної медицини протягом всього періоду перебування на базі [2]. Однак, очевидно, з метою підвищення професійної культури сімейного лікаря необхідно не лише вдосконалювати практичну лікарську діяльність, а й забезпечити засвоєння циклу світоглядних дисциплін, що, на нашу думку, значно покращить комунікацію сімейного лікаря з пацієнтами і сприятиме встановленню між ними вищого рівня довіри, адже, як влучно зауважував В. Бехтерев: «Якщо хворому після розмови з лікарем не стало легше, то це – не лікар!» [1].

Таким чином, можемо стверджувати, що підготовка сімейних лікарів потребує різностороннього підходу, що обумовлено специфікою професії. Адже в умовах медичної реформи сімейний лікар – це не лише спеціаліст з внутрішніх хвороб, це

фахівець, який не лише повинен володіти глибокими знаннями із профілактики та лікування інфекційних хвороб, хвороб дитячого віку, знати особливості ведення нормальної вагітності, бути обізнаним у питаннях ендокринології, нефрології, ревматології, кардіології та широкому спектрі інших захворювань, а й володіти специфічною професійною культурою спілкування, яка має базуватися на основних положеннях світової та української філософської думки як-то гуманістів епохи Відродження Л. Валли, Е. Роттердамського, Т. Мора, Т. Кампанелли чи «філософії серця» Г. С. Сковороди та П. Д. Юркевича. Окрім самопожертви, яка була присутня у українських лікарів починаючи з формування земської медицини, сучасному сімейному лікарю потрібна глибока впевненість у ефективності реформування медицини. Необхідно зауважити, що світогляд сімейного лікаря потрібно формувати, ще до вступу у вищий медичний навчальний заклад, тому значну роль має адекватний підхід до даного питання у профільних медико-біологічних класах у поєднанні з потужним пластом суспільно-світоглядних дисциплін – філософії, аксіології, етики, а також культури мовлення та культури спілкування. Водночас, необхідно пам'ятати, що світогляд, на думку Дж. Локка з його теорією «*tabula rasa*», значною мірою формується соціальному оточенні, тому важливою є як індивідуальна виховна робота, так і виховна робота з групою лікарів як упродовж усього періоду навчання у ЗВО, так і в інтернатурі.

Список використаних джерел

1. Бехтерев В. М. Психологос : энциклопедия практической психологии [Электронный ресурс] / В. М. Бехтерев. – Режим доступа: http://www.psychologos.ru/articles/view/behterevzpt_vladimir_mihaylovich.
2. Ждан В. М. Організація навчання лікарів-інтернів на кафедрі сімейної медицини і терапії [Електронний ресурс] / В. М. Ждан, М. Ю. Бабаніна, Є. М. Кітура // Медичні перспективи – 2017. – Т. XXII, № 2, Ч. 1. – С. 99–101. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-navchannya-likariv-interniv-na-kafedri-simeynoyi-meditsini-i-terapiyi>
3. Ісаєнко С. А. Формування професійної культури у студентів інженерно-технічних спеціальностей засобами іноземної мови : дис... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / С. А. Ісаєнко. – Київ, 2009. – 227 с.
4. Ісаєв И. Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / И. Ф. Исаев. – М. : Академия, 2002. – 208 с.
5. Крегер О. Типы людей и бизнес: как 16 типов личности определяют Ваши успехи на работе / О. Крегер, Дж. Тьюсон. – М. : Персей, Вече, АСТ, 1995. – 558 с.
6. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М.: Академия, 2004. – 352 с.
7. Наливайко О. Б. Формування професійної культури майбутніх сімейних лікарів у процесі контекстної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. Б. Наливайко. – Вінниця, 2016. – 286 с.
8. Пальм Н. Д. Історія української культури : навч. посіб. / Н. Д. Пальм, Т. Є Гетало. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 296 с.

9. Сковорода Г. Пізнай в собі людину / Григорій Сковорода ; пер. М. Кашуби ; пер. поезії В. Войтович. – Львів: Світ, 1995. – 528 с.

10. Шебитченко А. П. Искусство делать добро по-короленковски [Электронный ресурс] / А. П. Шебитченко, Я. Е. Блоха // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Философия. Культурология. Политология. Социология». – 2010. – Т. 23 (62), № 2. – С. 97–101. – Режим доступа: http://sn-spp.cfuv.ru/wp-content/uploads/2017/05/uch_23_2kult.pdf#page=97

Тетяна Борисова

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри основ виробництва та дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)*

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ: ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОГО ТЕАТРУ МОД

Навчальна діяльність сучасної молоді є організований цілеспрямований процес. Дозвіллева та позанавчальна діяльність повинні мати виховний та розвиваючий характер, зокрема соціокультурний. Саме така спрямованість поза навчального процесу сприяє переходу на якісно новий рівень використання людиною своїх здібностей і здатностей, що виявляються у створенні культурних цінностей і спрямовуються на особистий розвиток людини через засвоєння нею певної системи знань, норм, зразків і цінностей. Це та діяльність, що забезпечує стійку рівновагу між суспільним і культурним, оскільки культурне відставання від постійних соціальних змін призводить до дезорганізації життєдіяльності, зокрема й вільного часу, особливо у молодіжному середовищі. Соціокультурну діяльність відносять до такого виду життєдіяльності у вільний час, яка є сферою творчого вдосконалення людини, розвитку її інтелектуальних, духовних сил і виступає необхідною передумовою культурного прогресу суспільства в цілому [1, с. 4].

Серед студентів мистецьких спеціальностей впровадження різноманітних форм соціокультурної діяльності є найбільш доцільним та безпосередньо значимим аспектом. Соціокультурна практика студентської молоді реалізується завдяки організації та участі у наукових, мистецьких, спортивних заходах та творчих проектах різних рівнів. Формами соціокультурної практики можуть виступати різноманітні студентські об'єднання, зокрема студентські наукові товариства, творчі мистецькі колективи, ансамблі, театри та інші.

Так, на факультеті технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка вже 15 років діє студентський театр мод. До його складу входять близько 40 дівчат та юнаків, які виготовляють та демонструють колекції одягу. Моделі для нових колекцій розробляють та виготовляють студентки факультету технологій та дизайну. За роки існування студентського театру